

ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ: ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ

Της Δρος Ζωής ΜΟΛΦΕΤΑ-ΦΩΤΙΑΔΗ

Μετά την 23 Μαρτίου 1821 ολόκληρος ο σκλαβωμένος Μωριάς ετοιμάζεται για τον μεγάλο αγώνα. Τα μαντάτα που είχανε φέρει από την Μολδοβλαχία ο Παπαφλέσσας και ο Περραιβός έχουνε ξεσηκώσει τα μυαλά των ραγιάδων. Μόλις δύο μέρες πριν, στα Καλάβρυτα και στην Πάτρα είχανε πέσει οι πρώτες τουφεκιές.

Την 17η Μαρτίου 1821, στην Μάνη, ο Πετρόμπεης Μαυρομχάλης, νικώντας και τους τελευταίους δισταγμούς του, κήρυξε την έναρξη της Επανάστασης. Παραβλέποντας το γεγονός πως οι Τούρκοι κρατούσαν στην Τρίπολη όμηρο τον γιό του Αναστάση, σταλμένο εκεί από τον ίδιο για να αποκοιμίσει τις υποψίες τους, μπροστά στην εκκλησία των Ταξιαρχών στην Ακρόπολη, ύψωσε την πρώτη επαναστατική σημαία με την αρχαία σπαρτιατική ρήση: «ή ταν ή επί τας». Αμέσως μάζεψε κοντά του τα πιο πιστά του παλληκάρια και ξεκίνησε για τις Κιτριές, την επίσημη έδρα του Μπέη της Μάνης, για να συναντήσει και τους άλλους οπλαρχηγούς¹. Ανάμεσά τους βρισκόταν ο Π.Μούρτζινος, αλλά και ένας μη Μανιάτης, ο Θ.Κολοκοτρώνης. Όλοι μαζί, ακολουθούμενοι από δύο χιλιάδες άνδρες, ξεκίνησαν για την Καλαμάτα, όπου βρισκόταν ήδη ο Παπαφλέσσας, και όπου έμελλε να ξεκινήσουν οι πρώτες εχθροπραξίες και οι πρώτες σημαντικές επιτυχίες των Ελλήνων.

Στο δρόμο τους κάνανε μια στάση στην Καρδαμύλη για να παραλάβουν τον οπλισμό που είχαν στείλει με το καράβι που είχε έρθει ο Παπαφλέσσας οι κάτοικοι της Σμύρνης και του Αϊβαλί και που, με φροντίδα των Νικήτα Σταματελόπουλου και Αναγνωσταρά, είχε προωθηθεί μέχρις εκεί².

Το πρωί εκείνης της μέρας, 23 Μαρτίου 1821, μια μικρή δύναμη πολεμιστών, με επί κεφαλής τον Ηλία Μαυρομχάλη και τους θείους του Ιωάννη και Αντώνιο, μπήκαν στην Καλαμάτα και κατέλαβαν κάποια επίκαιρα σημεία της πόλης. Ταυτόχρονα, διεβίβασαν στον βοεβόδα της Καλαμάτας Σουλεϊμάν αγά Αρναούτογλου μια επιστολή εκ μέρους του Πετρόμπεη, με την οποία του γνωστοποιούσε ότι το σώμα των ενόπλων υπό τον Ηλία Μαυρομχάλη είχε ως σκοπό την προστασία του από μια πιθανή επίθεση κλεφτών.

1. Δ.Πειρακάκου: *Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδας. Τόμος Α΄, 1935, σελ. 242.*

2. Δ.Κόκκινου: *Η Ελληνική Επανάσταση. Τόμος Α΄, 1956, σελ. 279.*

Λίγες ώρες μετά έφθασε και το κυρίως σώμα των επαναστατών, με επί κεφαλής τον Πετρόμπεη. Μαζί του ήσαν οι σπουδαιότεροι Μανιάτες οπλαρχηγοί, όπως οι Καπετανάκηδες, ο Χρηστέας, οι Κουμουνδουράκηδες, οι Κυβέλοι, οι Γρηγοράκηδες, οι Τρουπάκηδες³. Μόλις πλησίασαν στην πόλη, ενώθηκαν μαζί τους και τα σώματα του Αναγνωσταρά, του Παπαφλέσσα, του Νικήτα Σταματελόπουλου και του Κεφάλα, αλλά και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, άοπλος, φορώντας τη κόκκινη στολή του αξιωματικού των επαναστατικών ταγμάτων και κρατώντας μόνο ένα μακρύ ραβδί⁴. Τα σώματα αυτά ολοκλήρωσαν την κατάληψη της πόλεως, ενώ ο βοεβόδας παρέμενε κλεισμένος στο σπίτι του.

Την επόμενη μέρα, 24 Μαρτίου 1821, στις όχθες του ποταμού Νέδωνος οργανώθηκε δοξολογία στην μικρή βυζαντινή εκκλησία των Αγίων Αποστόλων⁵ στην οποία χοροστάτησαν όλοι οι ιερείς της πόλεως και των γειτονικών χωριών και στην οποία παρέστησαν όλοι σχεδόν οι χριστιανοί κάτοικοι και τα σώματα των ενόπλων. Αφού τα όπλα και οι σημαίες ευλογήθηκαν από τους παρισταμένους 24 ή, κατά τον Δ.Πετρακάκο, 25 ιερείς⁶, ο Πετρόμπεης Μαυρομχάλης απήγγειλε τον μεγάλο όρκο, τον οποίο επαναλάμβαναν όλοι οι παριστάμενοι:

«Ίνα αμύνω την πατρίδα και μόνος και μετά πάντων, και ιερά τα πάτρια τιμήσω...

Ίνα μη καταισχύνωμεν τα όπλα τα ιερά, ούτε εγκαταλείψωμεν τον παραστάτην, ότω αν στοιχήσωμεν...»

Ο Τούρκος βοεβόδας, κλεισμένος ακόμα στο σπίτι του, έστειλε απεσταλμένους του στον Πετρόμπεη για να τον ρωτήσουν τι σήμαιναν όλα αυτά. Εκείνος, γελώντας του απάντησε πως κηρύχθηκε η Επανάσταση των Ελλήνων κατά της Τουρκίας. Αμέσως ο βοεβόδας, φοβούμενος για την τύχη του, δήλωσε πως παραδίδεται, πράγμα που έκανε και έμπρακτα, μαζί με εκατόν πενήντα ακόμη Τούρκους και με όλο τους τον οπλισμό που μοιράστηκε στους Καλαματιανούς που έσπευδαν να πυκνώσουν τις τάξεις των επαναστατών⁷.

Πρώτο μέλημα του Πετρόμπεη Μαυρομχάλη, μετά από την παράδοση των Τούρκων, ήταν να συστήσει την πρώτη Ελληνική Διοίκηση, συνεπικουρούμενος από τους Θ.Κολοκοτρώνη, Παπαφλέσσα, Νικήτα Σταματελόπουλο και Αναγνωσταρά, για να επισημοποιήσει το καινούργιο καθεστώς που μόλις είχε διαμορφωθεί. Εγκαταστάθηκε στο κέντρο της πόλεως και αμέσως συνέστησε την πρώτη επαναστατική επιτροπή, την οποία ονόμασε «Μεσσηνιακή Γερουσία». Τα ακριβή ονόματα των μελών εκείνης της πρώτης Γερουσίας έφθασαν μέχρις εμάς από μια επιστολή που απέστειλαν στις 31 Μαρτίου προς «τους ευγενεστάτους φιλογενείς Έλληνες τους εν Λιβόρνω και Πίζα κατοικούντας». Τα μέλη αυτά, προσαγορευόμενα κατά την συνήθεια της Φιλικής εταιρείας «αδελφοί», ήσαν οι Μεσσήνιοι Φιλικοί Αναστάσιος Κορνήλιος, Αθανάσιος Δ.Κυριακός, Πανάγος Αλεξίου Λογοθέτης, Ιωάννης Κωνσταντίνου Κυριακός, Γιαννάκης Ψάλτης, Πανάγος Πικουλάκης, Πανάγος Ψάλτης, Πανάγος Ζαρκόπουλος, Σπύρος Αντωνόπουλος, ο πρωτοσύγκελλος Γεώργιος Παγωνόπουλος (Παγώνης), Ιωάννης Ηλιού Τζάννε, Γιαννάκης Π.Κυ-

3. Δ.Κόκκινου: *Η Ελληνική Επανάσταση, Τόμος Α΄*, 1956, σελ. 280.

4. Δ.Κόκκινου: *Η Ελληνική Επανάσταση, Τόμος Α΄*, 1956, σελ. 280.

5. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος ΙΒ΄*, σελ. 90.

6. Δ.Πετρακάκου: *Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδος, Τόμος Α΄*, 1935, σελ. 245.

7. Δ.Κόκκινου: *Η Ελληνική Επανάσταση, Τόμος Α΄*, 1956, σελ. 281.

ριακός και Δημ. Ρεμπούς, Γραμματεὺς της Συγκλήτου («ἐξ απορρήτων της Βουλῆς») ἦταν ὁ Σταμάτιος Αλεξάνδρου Δημάδης⁸.

Πρώτη ἐνέργεια της καινούργιας Διοίκησης, της Μεσσηνιακῆς Γερουσίας, ἦταν η σύνταξη μας διακήρυξης προς τις Μεγάλες Δυνάμεις, το πρωτότυπο κείμενο της οποίας διασώζεται στα ἀρχεῖα του Υπουργείου Ἐξωτερικῶν της Μεγάλης Βρετανίας⁹, και η οποία δημοσιεύθηκε στο 3ο φύλλο της εφημερίδας «Σάλπιγξ Ἑλληνική» της 20ῆς Αυγούστου 1821. Το πλήρες κείμενο της διακήρυξης αὐτῆς εἶχε ὡς ἐξῆς¹⁰:

Προειδοποιήσεις προς τας Ευρωπαϊκὰς Αὐλὰς ἐκ μέρους του φιλογενοῦς στρατηγοῦ των Σπαρτιατικῶν στρατευμάτων Πέτρου Μαυρομιχάλη και της Μεσσηνιακῆς Συγκλήτου της Καλαμάτας

Ὁ ἀνυπόφορος ζυγὸς της Οθωμανικῆς τυραννίας εἰς το διάστημα ἐνὸς και ἐπέκεινα αἰῶνος κατήντησε εἰς μίαν ἀκμὴν, ὥστε να μη μείνη ἄλλο εἰς τοὺς δυστυχεῖς Πελοποννησίους Γραικοὺς, εἰμὴ μόνον η πνοή και αὐτὴ δια να ὠθεῖ κυρίως τοὺς ἐγκαρδίους των ἀναστεναγμοῦς. Εἰς αὐτὴν την ἀθλίαν κατὰστασιν ὄντες, υστερημένοι ἀπὸ ὅλα τα δίκαιά μας, με μίαν γνώμην ὁμοφώνως ἀπεφασίσαμεν να λάβωμεν τα ἄρματα και να ὁρμήσωμεν κατὰ των τυράννων. Πᾶσα προς ἀλλήλους μας φατρία και διχόνοια, ὡς καρποὶ της τυραννίας, ἀπερίφφθησαν εἰς τον βυθὸν της λήθης, και ἅπαντες πνέομεν πνοὴν ἐλευθερίας· αἱ χεῖρες μας αἱ δεδεμέναι μέχρι του νυν ἀπὸ τας σιδηρὰς ἀλύσους της βαρβαρικῆς τυραννίας ἐλύθησαν ἤδη, και ὑψώθησαν μεγαλοψύχως προς ὄλεθρον της βδελυρᾶς τυραννίας και ἔλαβον τα ὅπλα κατὰ των τυράννων· οἱ πόδες οἱ περιπατοῦντες ἐν νυκτί και ἡμέρα εἰς τας ἐνηγγαρεύσεις της ἀσπλαχνίας τρέχουν εἰς ἀπόκτησιν των δικαιωμάτων μας, ἡ κεφαλὴ μας, ἡ κλίνουσα τον αὐχένα ὑπὸ τον ζυγόν, τον ἀπετίναξε, και ἄλλο δεν φρονεῖ, εἰμὴ την ἐλευθερίαν· ἡ γλῶσσα μας ἡ ἀδυνατούσα εἰς το να προφέρῃ λόγον ἐκτὸς των ἀνωφελῶν παρακλήσεων προς ἐξιλέωσιν της μανίας των τυράννων, τώρα μεγαλοφώνως φωνάζει, και κάμνει να ἀντηχῇ ὁ αἶρ το γλυκύτατον ὄνομα της ἐλευθερίας. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅλοι ἀπεφασίσαμεν ἢ να ἐλευθερωθῶμεν ἢ να ἀποθάνωμεν διό και προσκαλοῦμεν την συνδρομὴν και βοήθειαν ὅλων των ἐξευγενισμένων ευρωπαϊκῶν γενῶν, ὥστε να δυνηθῶμεν να φθάσωμεν ταχυτέρως εἰς τον ἱερόν και δίκαιον σκοπὸν μας και να λάβωμεν τα δίκαιά μας, και να ἀνανεώσωμεν το τεταλαιπωρημένον ἑλληνικὸν γένος μας. Δικαίῳ τῷ λόγῳ ἡ μήτηρ μας Ἑλλάς, ἐκ της οποίας και υμεῖς ἐφωτίσθητε, ἀπαιτεῖ ὅσον τάχως την φιλάνθρωπον συνδρομὴν, και δια χρημάτων, και δια ὀπλων, και δια συμβουλῆς, της οποίας ἐσμέν ευέλπιδες ὅτι θέλομεν ἀξιωθεῖ· και ἡμεῖς θέλομεν σας ὁμολογεῖ ἄκραν υποχρέωσιν, και ἐν καιρῷ θέλομεν δεῖξει και ἐμπράκτως την ὑπὲρ της συνδρομῆς σας ευγνωμοσύνην μας.

Ἐκ του Σπαρτιατικοῦ στρατοπέδου της Καλαμάτας

Τη εικοστή ογδόη Μαρτίου 1821, πρῶτον ἔτος της ἐλευθερίας

Το σχέδιο της διακήρυξης αὐτῆς, κατὰ πᾶσα πιθανότητα, το εἶχε φέρει μαζί του ὁ Παπαφλέσσας ἀπὸ το Ἰσμαήλιο, ἀπὸ το περιβάλλον του Αλεξάνδρου Ὑψηλάντη¹¹.

Ἀμέσως μετὰ, ὁ Π.Μαυρομιχάλης προσεπάθησε να κινητοποιήσῃ ὅλους τοὺς Ἕλληνες, οπουδήποτε και ἀν βρισκόντουσαν, ἀλλὰ και ὅσους πίστευε πως μπορούσαν, με τον

8. *Ἱστορία του Ἑλληνικοῦ ἔθνους, Τόμος IB', σελ. 128.*

9. *Ἱστορία του Ἑλληνικοῦ ἔθνους, Τόμος IB', σελ. 90.*

10. *Ὁ Τύπος στον Ἀγῶνα, ἐπιμέλεια Αἰκ. Κουμαριανοῦ. Ἐκδόσεις Ἑρμῆς 1971, σελ. 50.*

11. *Δ.Κόκκινου: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις. Τόμος Α', 1956, σελ. 282.*

ένα ή με τον άλλο τρόπο, να φανούν χρήσιμοι στον αγώνα ζωής και θανάτου, που είχε αποδυθεί το Γένος των Ελλήνων.

Έτσι, την διακήρυξη προς τις Μεγάλες Δυνάμεις ακολούθησε ένας σημαντικός αριθμός επιστολών, όπως εκείνη προς τον αυτοκράτορα της Ρωσίας Αλέξανδρον, τον οποίον ο Πετρόμπεης θεωρούσε ευμενώς διακείμενο προς τους Έλληνες και μία άλλη προς τον Ιωάννη Καποδίστρια, στον οποίο ανέφερε το μεγάλο γεγονός του ξεσηκωμού, αλλά και τις ανάγκες της επαναστατημένης χώρας¹².

Ευθύς αμέσως, η Μεσσηνιακή Γερουσία στράφηκε και προς άλλες κατευθύνσεις ενεργειών. Έχοντας σαν αποστολή την οργάνωση και διοίκηση των επαναστατημένων Ελλήνων και αποτελούμενη κυρίως από στρατιωτικούς αρχηγούς, αποφάσισε για τις επόμενες στρατηγικές κινήσεις. Καταλάβαιναν όλοι πως οι αγώνες δεν κερδίζονται με επιστολές και πως εκείνες που έστειλαν προς τις Μεγάλες Δυνάμεις και προς σημαίνουσες προσωπικότητες δεν θα μπορούσαν να έχουν κανένα αντίκρουσμα, αν δεν συνοδεύονταν και από στρατιωτικές επιτυχίες που θα οδηγούσαν στην κυριαρχία τους σε ολόκληρη την χώρα.

Ο Θ.Κολοκοτρώνης, ως γνήσιος πολεμιστής, πρότεινε την ευθεία κατά μέτωπον επίθεση, δηλαδή την συγκέντρωση στην Γορτυνία ισχυρού στρατεύματος με αντικειμενικό στόχο την άμεση κατάληψη της Τριπολιτσάς, που ήταν το διοικητικό και στρατιωτικό κέντρο του εχθρού, η καρδιά της Πελοποννήσου. Μετά την κατάληψή της θα ήταν πολύ ευκολότερη στην συνέχεια η κατάληψη και των διαφόρων περιφερειακών παράκτιων φρουριών, προ πάντων με την υποστήριξη των Ελληνικών ισχυρών ναυτικών δυνάμεων. Κατά την άποψή του, η χρονοτριβή σε περιφερειακές επιχειρήσεις θα έδινε τον χρόνο στους Τούρκους να οργανώσουν αξιόλογη άμυνα στην ήδη δυσκολόπαρτη Τριπολιτσά.

Ο Πετρόμπεης όμως, ενισχυμένος και από τους Καλαματιανούς οπλαρχηγούς πρότεινε να επιτεθούν πρώτα εναντίον της Κορώνης και των άλλων παρακτίων φρουριών, υποστηρίζοντας ότι η έλλειψη της επικοινωνίας με τις περιφερειακές φρουρές και με τους εκτός Πελοποννήσου Τούρκους θα παρέλυε την ικανότητα αντίστασης των κλεισμένων στην Τριπολιτσά Τούρκων. Τελικά επικράτησε η γνώμη του Πετρόμπεη.

Σαν πρώτο δείγμα της αντιπαράθεσης μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών, που έμελλε να ταλανίσει για πολλά χρόνια τους επαναστατημένους Έλληνες και να θέσει σε κίνδυνο την ίδια την Επανάσταση, ο Θ. Κολοκοτρώνης δεν πειθάρχησε στην απόφαση της πλειοψηφίας και αποδύθηκε αμέσως στην προσπάθεια για τη εκστρατεία προς την Αρκαδία. Στην απόφασή του αυτή τον επηρέασε καιρία ο Κανέλλος Δεληγιάννης, ο οποίος, με επιστολή του, του ανακοίνωσε πως μπορούσε να του διαθέσει δέκα χιλιάδες ενόπλους για να τεθούν υπό τις διαταγές του. Μέχρι τότε όμως ο Κολοκοτρώνης δεν διέθετε παρά μόνο τριάντα πιστούς του ενόπλους.

Για να τον βοηθήσει, ο φίλος του Μούρτζινος του διέθεσε διακόσιους Μανιάτες από το δικό του στρατιωτικό σώμα και, σε μια εκδήλωση μεγαλοψυχίας, ο ίδιος ο Πετρόμπεης και ο καπετάν Βοϊδής Μαυρομχάλης άλλους εβδομήντα.

Επί κεφαλής αυτών των τριακοσίων ανδρών ο Κολοκοτρώνης έφθασε στο χωριό Σκάλα. Όλοι οι κάτοικοι του χωριού, γεμάτοι ενθουσιασμό, τέθηκαν υπό τις διαταγές του και έγιναν αγγελιαφόροι του για να μεταφέρουν επιστολές του προς όλους τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, καλώντας τους σε ξεσηκωμό. Πολλοί ήσαν εκείνοι που α-

νταποκρίθηκαν στο κάλεσμά του πυκνώνοντας τις τάξεις του στρατού του. Έτσι, όταν μετά από λίγες μέρες πλησίασε στην κωμόπολη Ανδρούσα, οι 360 οπλισμένοι Τούρκοι που βρισκόντουσαν εκεί αναζήτησαν καταφύγιο στα κάστρα της Μεθώνης και της Κορώνης. Όσοι δεν τους ακολούθησαν, σκοτώθηκαν από τους Έλληνες μέχρι ενός. Αντίστοιχα, οι Τούρκοι του Λεονταρίου τράπηκαν σε φυγή προς την Τριπολιτσά.

Στο μεταξύ, στη Καλαμάτα, ο Πετρόμπεης Μαυρομυχάλης, ως πρόεδρος της Μεσσηνιακής Γερουσίας, δεν έπαψε να μεριμνά για την στρατολόγηση πολεμιστών, για την οργάνωση των επιχειρήσεων και για την αποστολή οδηγίων προς τα μαχόμενα στρατεύματα. Έτσι, στις 27 Μαρτίου απέστειλε προς τον Θ.Κολοκοτρώνη επιστολή, της οποίας ένα απόσπασμα παρατίθεται παρακάτω:

«...Και περί των εξακοσίων ανθρώπων, οπού ζητείς Καπετάν Θεοδωράκη να σου στείλωμεν ... τας ορμηνίας μας όπου και εγγράφως και δια ζώσης σας edώσαμεν να τας ακολουθήσετε απαραβάτως και προ πάντων να πάσχετε επί πόνου ... και να έχετε άκραν ευσπλαχνίαν εις τους ιταετιλίδες εχθρούς φυλάττοντές τους εις τα πάντα ως την κόρην του ομματίου σας»¹³.

Την ίδια περίπου εποχή, απεστάλη από την Μεσσηνιακή Γερουσία ο Χριστόδουλος Μαρτίκας στις Σπέτσες για να γνωστοποιήσει στους Σπετσιώτες προκρίτους την κήρυξη της Επανάστασης. Μαζί του έφερε και επιστολές του Παπαφλέσσα.

Λίγες μέρες μετά, στις 30 Μαρτίου, και άλλοι απεσταλμένοι του Πετρόμπεη έφθασαν στο ηρωικό νησί. Ήσαν οι Διαμαντής και Ιωάννης Μαυρομυχάλης. Μπορεί επισήμως οι Σπέτσες να μην είχαν σηκώσει την επαναστατική σημαία, περιμένοντας την κίνηση της γειτονικής Ύδρας, όμως παρ' όλα αυτά, έστειλαν στον Πετρόμπεη με τους απεσταλμένους του όσα περισσότερα πολεμοφόδια μπορούσαν¹⁴.

Η επικοινωνία μεταξύ Σπετσών και Μεσσηνιακής Γερουσίας σύντομα έγινε πολύ τακτική. Κατανοώντας την σημασία της ενίσχυσης από την θάλασσα, ο Πετρόμπεης και οι άλλοι αρχηγοί προσέβλεπαν ιδιαίτερα στην συμβολή των Σπετσιωτών, περισσότερο από τους αδελφούς τους των άλλων νησιών. Ίσως σε αυτό συντελούσε και η ευκολότερη πρόσβαση στο νησί, αφού βρισκόταν πολύ κοντά στην Πελοποννησιακή ακτή.

Στις 20 Απριλίου, αποστέλλεται και νέα επιστολή¹⁵, απόσπασμα της οποίας παρατίθεται παρακάτω:

«...Πανταχού ήνοιξε το στάδιον του ιεροῦ αγώνος... Δια τούτο εξαποστέλλομεν κοινή ψήφω τους παρόντας φιλογενείς Διονύσιον Κορνήλιον και κύριον Τριγκέταν, οίτινες θέλει σας πληροφορήσουν δια ζώσης φωνής περί πάντων».

20 Απριλίου 1821.

Η εν Καλαμάτα Μεσσηνιακή Σύγκλητος

Ο αδελφός ηγεμών και αρχιστράτηγος Πετρόμπεης Μαυρομυχάλης».

Λίγες μέρες μετά, στις 3 Μαΐου 1821, η Μεσσηνιακή Γερουσία απηύθυνε καινούργια επιστολή προς τα τρία νησιά, Ύδρα, Σπέτσες και Ψαρά, το πλήρες κείμενο της οποίας είχε ως εξής:

13. Δ.Πετρακάκου: *Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδος, Τόμος Α΄, 1935, σελ. 248.*

14. Δ.Κόκκινου: *Η Ελληνική Επανάσταση, Τόμος Α΄, 1956, σελ. 311.*

15. Δ.Πετρακάκου: *Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδος, Τόμος Α΄, 1935, σελ. 248.*

«Γενναίοι αδελφοί χαίρετε,

Τα γενναία θαλάσσια διαβήματά σας, τας ηρωικάς ανδραγαθίας σας, μας έγιναν γνωστά και δια της κοινής φήμης και εξόχως δια των γραμμάτων σας και υπερεχάρημεν, υπερεπαινούντες όχι μόνον τον θερμόν ζήλον της φιλογενείας σας, αλλά και το ζωηρόν φρόνημα της Ελληνικής γενναιότητος και μεγαλοψυχίας σας και είθε η υψίστη δύναμις να σας αναδείξη και μέχρι τέλους του ιερού τούτου αγώνος νικητάς και τροπαιοφόρους κατὰ του βαρβάρου τυράννου της πατρίδος μας, κατὰ του οποίου και ημεῖς δυνάμει του ζωοποιού σταυροῦ θριαμβεύομεν γενναίως ἔχοντες στενὰ πολιορκημένους τους εχθρούς εις τα κάστρα και εις την Τριπολιτζά, και ἐλπίζομεν με την βοήθεια του θεοῦ ἐντὸς ολίγου να τους κατατροπώσωμεν κατὰ κράτος και να καθυποβάλωμεν την επηρμένην τους οφρὺν ὑπὸ την σημαίαν του τροπαιοφόρου σταυροῦ, και δια να επιτύχωμεν τούτου συντομότερως και ευκολοτέρως ἔχωμεν ἀνάγκην θαλασσίου δυνάμεως, η οποία εξόχως πρέπει να διευθυνθῇ εις τα μέρη ὅπου οι παρόντες φιλογενεῖς ἀδελφοί θέλουν σας παραστήση. Και παρακαλοῦμεν να εἰσακούσετε εις τα ὑπ' αὐτῶν προτεινόμενα, και να αποφασίσετε ἀμέσως να εκπλεύσετε μέρος των πλοίων σας και δια την πολιορκίαν των ἐνταῦθα κάστρων κορώνης, μεθώνης και νεοκάστρου και δια την προφύλαξιν του κορινθιακοῦ κόλπου δια να ἐμποδίζεται η εἰσβολή των εχθρῶν ἐκ της ηπείρου εις την Πελοπόννησον και δια την κατατρόπωσιν των ἐκείσε ευρισκομένων εχθρικῶν πλοίων, και σας πληροφοροῦμεν ὅτι ἅμα ὁποῦ ἤθελε φανῇ εις τους οφθαλμούς του μικροψύχου και ἀνάνδρου εχθροῦ η θαλάσσιος δύναμις σας, ἀμέσως θέλουν κλίνει τον αυχένα εις την ὑποταγὴν μας και να προσαυξήσουν την ἐλληνικὴν δύναμιν των ἀρμάτων μας. Ὅθεν δια ἀγάπην της πατρίδος μην ἀμελήσετε και την ἐνταῦθα ἀναγκαίαν θαλάσσιον ἐκστράτευσίν σας, και δεν παροτρύνωμεν εις τούτο περισσότερον την φιλογενεῖάν σας ἐπειδὴ και γνωρίζωμεν ὅτι εἴθε αὐθόρμητοι εις το κοινὸν συμφέρον του γένους και της πατρίδος. Και ἐν τούτῳ ἔστε υγιαίνοντες ευοδοῦμενοι γενναίως εις τας ἐφόδους του γενικοῦ εχθροῦ».

α.ω.κ.α. τη γ Μαΐου Καλαμάτα.

Της ὑμετέρας φιλογενεστάτης ἀδελφότητος

Ὅλοι υπεραγαπημένοι ἀδελφοί σας πετρόμπης μαυρομηχάλης

Τοῖς φιλογενεστάτοις ἀδελφοῖς των Νήσων Ὑδρας, Σπέτζας και Ψαρῶν¹⁶.

Στην συνείδηση των επαναστατημένων Ελλήνων η Μεσσηνιακὴ Γερουσία, ὄντας η πρώτη ἀμιγῶς Ελληνικὴ ἐξουσία, ἀπέκτησε πολὺ σύντομα την αἴγλη μας πραγματικῆς κυβερνήσεως, που ἐνοποιούσε και συντόνιζε ὅλες τις τοπικὲς δυνάμεις και συμβόλιζε την ἔννοια της Ελληνικῆς Πολιτείας. Αὐτὸ προκύπτει γλαφυρὰ και ἀπὸ το περιεχόμενο της παρακάτω ἐπιστολῆς που ἀπευθύνθηκε πρὸς την Μεσσηνιακὴ Γερουσία:

«Τὴν φιλογενεῖάν σας ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα,

Ταύτην την στιγμήν ἐλάβομεν το ἔσωθεν περικλειόμενον ἀπὸ τον κύριο Ἡλίαν Χρυσοσπάθην, και ἰδοὺ κατὰ την οδηγίαν σας το στέλλωμεν παρακινούντας και η ευγένειά σας τους ἀδελφούς Ὑδριώτας και Σωφλότας δια να κοπιάσουν πέντε ἔξι ὑποκείμενα σημαντικὰ εις την Γενικὴν συνέλευσιν του μωρέου, ὁποῦ μέλλει να γίνη εις λιοντάρι, ἐπειδὴ και ο Πετρόμπης σήμερα ξεκινά δι' ἐκεῖ ἀπὸ την Καλαμάταν, τούτη η συνέλευσις εἶναι ἀναγκαιοτάτη δια να ἔμβη η ὑπόθεσις εις ἓνα διαφορετικὸν δρόμον, ὅτι τα πράγματα δεν ὑπάγουν καλὰ ἀπὸ την ἀναρχίαν και ἀκαταστασίαν του γένους μας, γράψετε ὁμως εις

16. Δ.Πειρακάκου: *Κοινοβουλευτικὴ Ἱστορία της Ελλάδος. Τόμος Α΄, 1935, σελ. 248-249.*

σπέτσες δια να έλθη ο κυρ Δημήτριος Μπερούκας ότι και αυτός είναι αναγκαίον, ότι και εδώ, μ' όλον οπού ο Παναγιώτης Κρεββατάς δεν ημπορεί να λείψη δια την οικονομίαν των σταυράδων, και λοιπών αναγκαίων, πάλιν θέλει συντρέξει δια να υπάγη τις εκεί, και εκρίθη παρά πάντων εύλογον ότι να συνταχθούν όλοι, δια τούτο ενεργάτε και η φιλογένειά σας τον σύντομον ερχομόν των άνωθεν υποκειμένων καθώς και του κυρ αναγνώστη δελαγιαννοπούλου από Ύδραν. Άμποτε να ακούωμεν και το τέλος και εις Μονεμβασίαν, ότι και τούτο είναι πολλά αναγκαίον, και παρακαλώμεν να μας ιδεάσητε, εις ήν κατάστασιν ευρίσκονται και αν είναι ελπίς ογλίγορα να παραδωθώσιν, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίον. Από Ύδρα μας γράφουν ότι έξι σπετζότικα και έξι υδράϊκα εβγήκαν δια μοθοκόρωνα ως και δια τον Κορινθιακόν κόλπον, εξ ών δύω ήταν αριθβάδα εις Ολυπήδι. Μας γράφουν ότι έπιασαν και μιαν φεργάδα με άρματα και άλλα, οπού ήρχετο εις Ανάπλι με τον καπουρί. Τα πράγματα εις όλα τα μέρη υπάγουν καλώς έξω από τον Μωρέα, οπού και αυτό εξ αιτίας της αναρχίας, η... όμως συνέλευσις ημπορεί να τα βάλη εις τάξιν πλην είναι ανάγκη να έρθουν εις τα υποκείμενα από τα νησιά σας δια να δώσουν την τοπικήν συμβουλήν τους, και να κουραγίρης τον απαίδευτον λαόν του Μωρέως. Έρρωσθε.

Τη 9 Μαΐου 1821 μιστράς

Τη ευγενεία σας

Πρόθυμοι αδελφοί και δούλοι

Προεστοί μιστρά

Περιμένομεν της ατσαλόπετρες, ότι έχομεν μεγάλην έλλειψιν και η ελπίς μας εκόπη από κάθε μέρος»¹⁷.

Παρά την συνεχή φροντίδα όμως και την μέριμνα για τις πολεμικές επιχειρήσεις, που βρίσκονταν ήδη σε εξέλιξη, η Μεσσηνιακή Γερουσία δεν έπαψε να επικοινωνεί με το εξωτερικό ζητώντας την συνδρομή Ελλήνων και ξένων. Χαρακτηριστική είναι η παρακάτω επιστολή που απεστάλη προς την Βουλήν των Ιονίων νήσων:

Εκ μέρους του εξοχωτάτου Πέτρου Μαυρομιχάλη, αρχιστρατήγου των Πελοποννησιακών αρμάτων, και της εν Καλαμάτα Μεσσηνιακής Συγκλήτου.

Κατά την ια' του τρέχοντος ανεφάνη προς ημάς μία προκήρυξις εκ μέρους της αυτού υψηλότητος του Προέδρου και των εκλαμπροτάτων βουλευτών του κράτους των Ηνωμένων Ιονικών νήσων, εκδοθείσα εις τύπον κατά την ζ' του αυτού τρέχοντος μηνός εις Κορφούς, διορίζουσα μίαν επί λόγω θαλάσσιον πολιορκίαν εις όλα τα παράλια μέρη της Πελοποννήσου προβληθείσαν παρά του Καπετάν μπέη εξουσιαστού του κατά την Γουμενίτζαν ευρισκομένου οθωμανικού στόλου, εξαιρουμένων των λιμένων Ναυπάκτου, Πάτρας, Αβαρίνων, Μοθώνης, Κορώνης και Μονεμβασίας με απορίαν όμως είδομεν την παρά του Ιονικού ελληνικού και φιλοπάτριδος κράτους ενέργειαν του τοιούτου οθωμανικού προβλήματος διότι, αν αυτό το θεωρήσωμεν ως χρεωστούμενον δια εθνικόν δικαίωμα εις βοήθειαν των Αγαρηνών, των αδίκων κατακτητών της πατρίδας μας, καθώς και τω όντι φαίνεται από την κατ' όνομα εξαίρεσιν των υπό κατά φαντασίαν οθωμανικήν εξουσίαν λιμένων, παραλόγως υποπίπτομεν εις την κατάκρισιν μιας παρανόμου αποστασίας, ήτις υπονοείται αδιστάκτως από την ενέργειαν αυτής της επί λόγω πολιορκίας επειδή και ημείς, δικαίω τω λόγω νομίζομεν νόμιμον πατρικόν εθνικόν δικαίωμα την γενικήν απόφασιν ου μόνον της Πελοποννήσου, αλλά και απάσης της Γραικίας του να αποτινάξωμεν τον τυραννικόν ζυγόν της οθωμανικής δουλείας και να αναδειχθώμεν εις τον κό-

17. Δ.Πετρακάκου: *Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδος. Τόμος Α', 1935, σελ. 251.*

σμον ως πάλαι ποτέ ἔθνος ελεύθερον και δια τούτο δεν επροβλέπαμεν ουδεμίαν απάντησιν του δικαίου αυτού επιχειρήματός μας από καμμίαν κραταιάν ευρωπαϊκήν εξουσίαν, και εξαιρέτως από το Ιονικόν ελληνικόν κράτος. Αλλά μάλιστα ετρέφαμεν και τρέφομεν ελπίδας συνδρομής και βοηθείας, καθώς και εν αρχή του επιχειρήματός μας με δημόσιον προκήρυξιν επεκαλέσθημεν δια την αισίαν έκβασιν του ιερού σκοπού μας, ο οποίος, με το να αποβλέπη εις τον μηδενισμόν εκείνων των παρελθόντων πολυωδύνων βασάνων μας, και εις απόκτησιν των προγονικών προνομίων μας, δεν θέλει καταπαύσει μέχρι της εσχάτης ημών αναπνοής. Όθεν ελπίζομεν ότι η φιλοδίκαιος βαθύνοια της Ιονικής Βουλής, ανακρίνουσα ορθώς τα αίτια του εθνικού τούτου επιχειρήματός μας, ου μόνον θέλει μεταβάλλει τας εκδοθείσας διαταγάς της, χωρίς να επιμείνη εις την επικύρωσιν των αδίκων προβλημάτων του εχθρού της πατρίδας μας, αλλά και θέλει δώσει χείρα βοηθείας εις την ευτυχή αποπεράτωσιν του θεαρέστου τούτου έργου μας.

Εξεδόθη από το γενικόν στρατόπεδον των Πελοποννησιακών δυνάμεων εις Καλαμάταν της Μεσσηνίας κατά την ιβ' Μαΐου αωκα' α' έτος της ελευθερίας.

Σταμάτιος Αλεξάνδρου Δημάδης εξ απορρήτων της Βουλής¹⁸.

Επειδή όμως στο μεταξύ είχαν δημιουργηθεί και πολλά άλλα τοπικά κέντρα εξουσίας, οι διάφορες «Εφορείες», με πιο σημαντική εκείνη της Καρύταινας, το έργο των οποίων πολλές φορές ήταν αλληλοσυγκρουόμενο, ενώ οι πολεμικές επιχειρήσεις γίνονταν όλο και σοβαρότερες, άρχισε να διαφαίνεται σαν ανάγκη επιτακτική η δημιουργία ενός κεντρικού συντονιστικού διοικητικού οργάνου, που θα κατηύθυνε τις επόμενες επαναστατικές κινήσεις. Έτσι, με πρωτοβουλία της Μεσσηνιακής Γερουσίας, συγκλήθηκε στην Μονή του Αγίου Νικολάου στην Μαντινεία, κοντά στην κωμόπολη των Καλτεζών, σύνοδος όλων των Πελοποννησίων αρχηγών, χωρίς όμως την συμμετοχή των νησιωτών, που αποποιήθηκαν την πρόσκληση. Με την έναρξη των εργασιών αυτής της συνόδου, έπαυσε να υφίσταται ουσιαστικά και τυπικά η Μεσσηνιακή Γερουσία, αφού αποτέλεσε τον πυρήνα του διοικητικού οργάνου που προέκυψε από την συνέλευση αυτή.

Βιβλιογραφία

ΒΟΥΡΝΑΣ ΤΑΣΟΣ: Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας 1821-1909. Αθήνα 1974.

ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Η Διοικητική οργάνωσις κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν. Αθήνα 1966.

ΚΛΕΙΩΣΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ: Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως. Αθήνα 1977.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ: Η Ελληνική Επανάστασις, Τόμος Α', Αθήνα 1956.

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Τόμος Η', Αθήνα.

ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α.: Κοινοβουλευτική Ιστορία της Ελλάδος. Τόμος Α', Αθήνα 1935.

ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως. Τόμος Α', Β' έκδοσις, Λονδίνο 1860.

ΦΙΛΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΗΣ: Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής Επανάστασεως. Τόμος Γ', Αθήναι 1860.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ. Τόμος ΙΒ', Εκδοτική Αθηνών, 1975.

Ο ΤΥΠΟΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ. Επιμ. Αικ. Κουμαριανού, Εκδόσεις Ερμής, Αθήνα 1971.

18. Ο Τύπος στον Αγώνα, επιμέλεια Αικ. Κουμαριανού. Εκδόσεις Ερμής, 1971, σελ. 51.